

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства, економічні операції та взаємозв'язки, які при цьому виникають, вимагають створення дієвої системи внутрішнього контролю за раціональним використанням усіх видів ресурсів, задіяних у цих процесах. Функціональне призначення внутрішнього контролю повинно узгоджуватися з визначеними цілями управління підприємством з урахуванням впливу внутрішнього і зовнішнього середовища. Внутрішній контроль надає менеджерам різних рівнів управління необхідну інформацію про стан і використання ресурсів підприємства та результати діяльності, на основі якої вони можуть приймати ефективні управлінські рішення.

Дослідження наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених показало неоднозначність підходів до трактування ними сутності внутрішнього контролю та його організаційної побудови. Розглядаючи внутрішній контроль як самостійну систему, ряд науковців розуміють під нею сукупність форм, методів, інструментів та процедур контролю, за допомогою яких суб'єкт управління одержує інформацію про фактичні показники фінансово-господарської діяльності підприємства, встановлюються відхилення цих показників від заданих або нормативних, виявляються причини цих відхилень та розробляються заходи для їх усунення або попередження в майбутньому [1, 2].

Наша позиція полягає у тому, що внутрішній контроль є важливою функцією управління, яка дозволяє керівництву постійно відслідковувати перебіг господарських процесів на підприємстві, виявляти можливі недоліки, встановлювати причини та осіб, які їх зумовили і приймати управлінські рішення, спрямовані на покращення показників діяльності. Здійснюється внутрішній контроль з використанням визначених методик і процедур, встановлених керівництвом підприємства і закріплених у регламентуючих документах (посадових інструкціях, положеннях тощо).

Керівництво кожного підприємства має свій індивідуальний підхід до побудови системи внутрішнього контролю, виходячи з економічної доцільності та керуючись загальними принципами його здійснення і враховуючи специфіку діяльності підприємства. У світовій практиці найбільшого поширення набули три основні моделі корпоративного управління (британо-американська, західноєвропейська, японська), які мають визначальний вплив на побудову системи внутрішнього контролю.

Внутрішній контроль є важливою функцією управління підприємством і найбільшу результативність та ефективність від діяльності служби внутрішнього контролю можна отримати за умови системного підходу до організації цього контролю.

Сам процес внутрішнього контролю передбачає узгоджену послідовність контрольних дій, які здійснюються для досягнення поставленої мети. Організаційно процес внутрішнього контролю витрат підприємства передбачає поділ на окремі послідовні стадії – початкову, дослідну, завершальну, моніторингову. На кожній з цих стадій застосовуються певні процедури для впорядкування процесу контролю і методичні прийоми для вивчення об'єкта дослідження, які у сукупності визначають методіку внутрішнього контролю.

На початковій стадії відбувається здійснення ряду організаційних дій, спрямованих на встановлення цільового спрямування внутрішнього контролю витрат, визначення суб'єктів і об'єктів, інформаційного забезпечення й програмно-методичних підходів до його проведення.

Дослідна стадія внутрішнього контролю витрат включає безпосереднє використання методичних прийомів і здійснення контрольних процедур, спрямованих на створення достатньої

доказової бази щодо законності їх здійснення, раціональності облікової політики, правильності документування й достовірності відображення в обліку і звітності.

На завершальній стадії здійснюється групування та узагальнення отриманих результатів контролю витрат, аналітичні розрахунки й оцінки з метою відображення їх у підсумковому документі контролю (акті).

Щодо моніторингової стадії, то вона передбачає спостереження за процесом ліквідації порушень та недоліків і виконання заходів, розроблених за підсумками контролю.

Побудова служби внутрішнього контролю буде залежати від організаційної структури підприємства, обсягів його діяльності та завдань, які ставляться перед цією службою.

Таким чином, запорукою дієвості системи внутрішнього контролю є раціональна організаційна його побудова із визначенням об'єктів і суб'єктів контролю, їхніх повноважень та відповідальності, обов'язків окремих працівників щодо здійснення контрольних дій у посадових інструкціях, систематичний моніторинг якості контрольного інформаційного забезпечення системи управління, підвищення кваліфікації персоналу тощо. Регламентуючим документом, у якому можуть бути визначені ці організаційні елементи системи внутрішнього контролю може бути Положення про службу внутрішнього контролю (аудиту).

1. Жадан Т. А. Внутрішній контроль як економічна категорія: систематизація наукових підходів та уточнення змісту / Т. А. Жадан, С. О. Яценко // Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. – Вип. 16. – С. 845-850. 2. Каменська Т. О. Внутрішній контроль і аудит в управлінні: практичний посібник / Т. О. Каменська, О. Ю. Редько. – К.: ДП “Інформаційно-аналітичне агентство”, 2015. – 375 с.